

"İkinci minilliyin tarixi ayarı surətdə göstərir ki, Azərbaycan xalqı dünya mədəniyyətində öz dəst-xətti ilə seçilən xalqlardandır. Keçən iki min il ərzində bəşər sivilizasiyasının ayrılmaz hissəsi kimi Azərbaycanlılar dünya mədəniyyəti xəzinəsinə sanballı töhfələr vermişlər. Bizim əcdadlarımız ibtidai mədəniyyət sahəsində əldə etdiyi bütün nailiyyətlərdən faydalanaraq, özünəməxsus zəngin mədəni-mənəvi irs yaratmışlar.

2000-ci ildə 1300 illik yubileyini təntənə ilə qeyd etdiyimiz "Kitabi-Dədə Qorqud" kimi möhtəşəm bir abidəyə malik olmaq da onu göstərir ki, bu torpaqda hələ bizim eramıza qədərki dövrdə böyük bir mədəniyyət mövcud olmuşdur".

Bu fikirləri ümummilli lider Heydər Əliyev ikinci minilliyin sonu, yeni minilliyin başlanğıcı münasibətilə xalqa müraciətində bildirib. Azərbaycan mədəniyyətinin əsl hamisi olan ulu öndər respublikaya rəhbərliyinin bütün dövrlərində milli mədəniyyət nümunələrinin dünyaya tanıtılması istiqamətində məqsədyönlü fəaliyyət göstərmişdir.

Ümummilli lider 1997-ci il sentyabrın 3-də UNESCO-nun o zamanlı baş direktoru Federiko Mayora ünvanladığı məktubunda UNESCO-nun İnsanların Sülh Hüququ haqqında Bəyannaməsinin qəbul edilməsi təklifini tədqiqatçı hal hesab etdiyini və bəyannamə layihəsini dəstəklədiyini baş direktorun diqqətinə çatdırmış, Azər-

hərət, ehtiram bayramıdır. Bu, bizim milli azadlığımızın, dövlət müstəqilliyimizin bayramıdır".

Məhz bu baxımdan da ulu öndər 1300 illik yubiley tədbirinin üçrəngli Dövlət Birliyinin VI Bakı Zirvə görüşü ilə eyni vaxtda keçirilməsini daha məqsəduyğun hesab etmişdi.

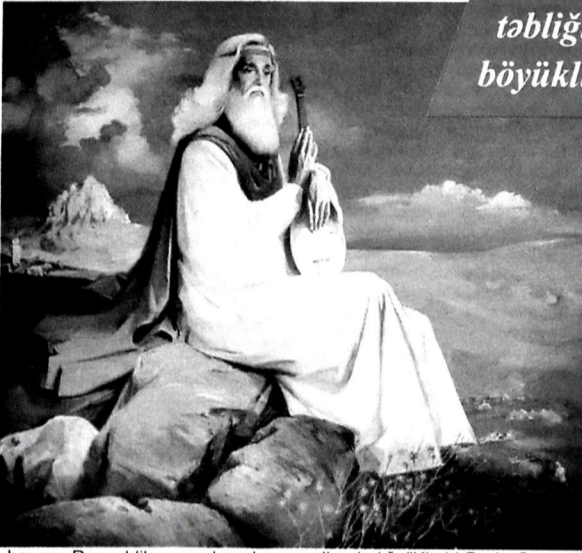
Heydər Əliyevin ana kitabımız

Onun istəklərinə uyğun olaraq, "Kitabi-Dədə Qorqud"un araşdırılması istiqamətində işlər davam etdirildi.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 2015-ci ildə "Kitabi-Dədə Qorqud"un elm aləminə məlum olmasının, ilk tərcümə və nəşr edilməsinin 200 illiyi ilə bağlı olaraq imzaladığı sə-

"Kitabi-Dədə Qorqud": ana kitabımız

*Ulu Öndərin
qayğısı sayəsində eposun
təbliği və tədqiqi dastanın
böyüklüyünü ortaya qoydu*

baycan Respublikasının demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət kimi bundan sonra da öz siyasətini yalnız sülhün bərqərar olmasına yönəldəcəyini qeyd etmişdir. Ulu öndər məktubunda xüsusilə Ermənistanın Azərbaycana silahlı təcavüzü nəticəsində ərazimizin 20 faizinin işğal edilməsinə, 1 milyondan artıq vətəndaşımızın öz yurdlarından didərgin düşməsinə, mədəni sənətlərimizin dağıdılmasına baxmayaraq, Azərbaycan Respublikasının sülhsevər siyasət apararaq, ölkədə siyasi sabitliyə, vətəndaş həmrəyliyinə nail olduğunu və bu münaqişəni yalnız sülh yolu ilə həll etmək niyyətini bildirmişdir.

Azərbaycan mədəni irsinin dünyaya çatdırılması istiqamətində növbəti addım isə ulu öndər Heydər Əliyevin 1997-ci il aprelin 20-də "Kitabi-Dədə Qorqud"un 1300 illik yubileyinin keçirilməsi ilə əlaqədar imzaladığı fərmanla atılmışdır. Yubiley çərçivəsində elmi, ictimai, siyasi nöqtəyi-nəzərdən böyük işlər görülmüş, bütün bunları yüksək qiymətləndirən ümummilli lider "Kitabi-Dədə Qorqud" ensiklopediyasının nəşrini böyük nailiyyət adlandırmışdır. Bu tədbirlərə UNESCO nümayəndələri də biganə yanaşmamış, 2000-ci ildə "Kitabi-Dədə Qorqud" dastanının 1300 illik yubileyi ilə əlaqədar UNESCO çərçivəsində, Drezdende, Moskvada, Türkiyənin müxtəlif şəhərlərində yubiley tədbirləri təşkil olunmuşdur. Bu tədbirlər 2000-ci ilin aprelində Bakıda Türkdillil Dövlətlər Birliyinin VI Zirvə toplantısına dəvət olunmuş dövlət başçılarının iştirakı ilə keçirilmiş təntənəli yubiley mərasimilə başa çatmışdır.

Heydər Əliyevin "Kitabi-Dədə Qorqud" eposunun 1300 illik yubileyi ilə bağlı tarixi fərmanı bu dastan haqqında, onun meydana gəlmə dövrü, ideya-bədii xüsusiyyətləri və dili barədə yenidən düşüncə-daşınmaq zərurəti yaratdı. "Kitabi-Dədə Qorqud" eposunun 1300 illik tarixini qeyd etmək Azərbaycan ədəbi dilinin 1300 illik tarixini qeyd etmək demək idi. Bu, o demək idi ki, Azərbaycan ədəbiyyatında türkdillil ədəbi əsərlərin tarixinin ən azı VII əsrdən başladığını söyləməyə əsas var. Heydər Əliyev heç də təsadüfən qeyd etmirdi ki, "...bu yubiley bizim üçün, bütün türk dünyası üçün, bəşər mədəniyyəti üçün müstəsna əhəmiyyəti olan tarixi hadisədir. Bu, bizim tarixi köklərimizə, milli ənənələrimizə, milli-mənəvi dəyərlərimizə, mədəniyyətimizə, elmimizə, xalqımızın çoxəsrlik tarixinə olan

adlandırdığı "Kitabi-Dədə Qorqud" eposunun 1300 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında fərmanı ulu öndərin təşəbbüsü ilə UNESCO səviyyəsində həmin eposa aid tədbirlərin təşkil edilməsi müstəqil Azərbaycanın ilk nəhəng elmi-mədəni tədbirlərindən biri kimi Azərbaycan folklorşünaslığının və ümumən ədəbiyyatşünaslığın inkişafında mühüm rol oynamışdır.

Belə ki, 1999-2000-ci illərdə qorqudşünaslıq sahəsində yeniyeni tədqiqatlar aparılmış, AMEA "Folklor sarayı" Elmi-Mədəni Mərkəzində (indiki Folklor İnstitutunda), Bakı Dövlət Universitetində, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində görkəmli alimlərin rəhbərlik etdiyi "Qorqudşünaslıq" şöbələri və ya elmi-tədqiqat laboratoriyaları fəaliyyətə başlamış, yubiley tədbirləri çərçivəsində "bütün türk xalqlarının tarixi və mədəniyyəti üçün mötəbər bir qaynaq rolunu oynayacaq" ikicildlik möhtəşəm "Kitabi-Dədə Qorqud" ensiklopediyası çap olunmuş, eposla bağlı çoxlu sayda monoqrafiya işıq üzü görmüşdür.

AMEA Folklor İnstitutunda rüblük "Dədə Qorqud" jurnalının nəşrə başlanması isə folklorşünaslar üçün mühüm töhfə olmuşdur. Həmin jurnal da Heydər Əliyevin "Kitabi-Dədə Qorqud" eposunun öyrənilməsinə və təbliğinə marağın artırılması barədə tövsiyə və tapşırıqlarının bəhrəsi kimi ortaya çıxmışdı.

Sovet dövründə türk xalqlarının özünüdərk prosesinə mane olmaq xətti tutan siyasi rejim bu xalqların mədəni birliyinə mühüm zəmin ola biləcək "Kitabi-Dədə Qorqud" kimi ədəbi abidələrə "mürtece əsər" damğası vurur, "pantürkizm" adı altında tədqiq və təbliğ edirdi. Onun qarşısını almağa çalışan ulu öndər hələ o dövərlərdə eposun tədqiq və təbliğinə bəzən açıq, bəzən gizli şəkildə qayğı göstərirdi. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin başçısı olarkən isə bu eposun neinki hərtərəfli öyrənilməsi və dünyada tanıtılması istiqamətində tarixi xidmətlər göstərdi, eyni zamanda bu eposla bağlı görülməli işlərə yeni-yeni yollar açdı.

rəncamı bu eposa yenidən qaytmaq və onu dünyaya tanıtdırmaqda müstəsna rol oynadı.

Dövlət başçısının sərəncamı ilə Bakının N.Nərimanov rayonunda "Kitabi-Dədə Qorqud" abidəsi ucaldılıb və park salınıb. Abidənin və parkın açılışında iştirak edən Prezident İlham Əliyev demişdir: "Bu abidənin ucaldılması böyük hadisədir. "Kitabi-Dədə Qorqud" Azərbaycan xalqının milli sərəncamıdır. Bu əsərdə Azərbaycan xalqının keçmiş həyat tərzi, məişəti, psixologiyası əks olunmuşdur. Əsərin qəhrəmanlarının adlarını Azərbaycanın çoxsaylı yaşayış məntəqələrində görmək olar. Bu əsərdə Azərbaycan toponimləri əks olunmuşdur. Bir sözlə, "Kitabi-Dədə Qorqud" dastanı Azərbaycan xalq ədəbiyyatının yazılı abidəsidir. Bu dastan hər bir azərbaycanlı üçün əzizdir. Bu gün abidənin ucaldılması Azərbaycan xalqının bir daha öz tarixi keçmişinə, mədəniyyətinə olan münasibətinin təzahürüdür".

Ölkə başçısının Dədə Qorquda bəslədiyi dərin ehtiramın kökündə onun milli-mənəvi dəyərlərimizə olan böyük məhəbbəti dayanır. Əlbəttə "Kitabi-Dədə Qorqud" bizim ana kitabımızdır və bu abidənin belə yüksək qiymətləndirilməsi müsbət haldır. Bu gün Dədə-Qorqud abidəsi, onun adını daşıyan park şəhərimizin memarlıq incisi kimi diqqəti cəlb edir. Təbii ki, qurulub yaradılan hər bir abidə xalqın yaddaş tarixinin yaşaması deməkdir. Dədə Qorqud elə bir arxaik tarixi simadır ki, xalqımız o simanı hər zaman məhəbbətlə yad edir. Ulu öndərin "Kitabi-Dədə Qorqud" eposunun təbliği, onun dünyada tanıtılması istiqamətindəki fəaliyyətinin, həyata keçirdiyi siyasətin Prezident İlham Əliyev tərəfindən davam etdirilməsi isə Azərbaycan dövlətinin milli-mədəni abidələrə, dəyərlərimizə, ana dilimizə, ağız ədəbiyyatına verilən qiymətin ifadəsidir. Bu, həm də gənc nəsillər üçün bir örnək, təbiiyyə məktəbidir.

Bütün bunlar həm də onu deməyə haqq verir ki, 1300 yaşlı Dədə Qorqud hələ yaşayır və yaşayacaqdır!..

Zümrüd QURBANQIZI,
"Respublika".